

SAFNSTEFNA

SÖFNUNAR-, STARFS- OG VERKEFNAÁÆTLUN

BYGGÐASAFNS SKAGFIRÐINGA 2014 - 2018

SÖFNUN, RANNSÓKNIR, VARÐVEISLA, MIÐLUN, SAMSTARF

Efnisyfirlit

Inngangur	2
1 Safnstefna 2014-2018.....	3
1.1 Meginmarkmið	3
1.2 Skipulag	3
1.3 Rekstur og starfsmenn	4
2 Starfsstöðvar.....	5
2.1 Í Minjahúsinu	5
2.2 Safnsvæðið í Glaumbæ	5
2.3 Í Gilsstofunni	6
2.4 Áshúsið	6
2.5 Gamli torfbærinn í Glaumbæ	6
2.6 Aðrar starfsstöðvar og tengingar	6
3 Helstu muna- og heimildasöfnunarflokkar.....	7
3.1 Atvinnuhættir	7
3.2 Heimilishættir og hóbýli	8
3.3 Samgöngur	8
3.4 Stjórnarsýsla	8
3.5 Fornleifar	8
3.6 Ljós- og prentmyndir	8
3.7 Myndlist	8
3.8 Flokkar utan söfnunarstefnu safnsins	8
3.9 Aðferðir til söfnunar	8
3.10 Móttaka muna/heimilda	9
3.12 Grisjun	9
3.13 Millisafnalán	9
3.14 Fyrirbyggjandi forvarsla	9
Viðbrögð við vá	9
4 Rannsóknir	9
5 Miðlun.....	10
5.1 Sýningar	10
5.2 Fræðsla	11
5.3 Útgáfa	11
6 Samstarf.....	11

Inngangur

Byggðasafn Skagfirðinga er eign Akrahrepps og Sveitarfélagsins Skagafjarðar. Safnið starfar samkvæmt Stofnskrá frá 2013¹, Reglugerð um viðurkenningu safna 900/2013, Lögum um menningarminjar 80/2012, Safnalögum 141/2011, Lögum um Þjóðminjasafn Íslands 140/2011, framlagðri safnstefnu og samþykktum ICOM (Alþjóðaráðs safna).

Byggðasafn Skagfirðinga hlaut viðurkenningu Safnaráðs í febrúar 2014. Í 14. grein, 5. kafla Safnalaga 141/2011 er kveðið á um að viðurkennd söfn eigi að „skila stefnumörkun um starfsemi sína til viðeigandi höfuðsafns á fjögurra ára fresti“. Sú safnstefna sem hér er lögð fram gildir til 2018. Við stefnumörkunina er tekið mið af ákvæðum laga og reglugerða og því hvernig safninu hefur gengið að ná markmiðum sínum á undangengum árum en sú stefna sem hér er lögð fram er hin sjötta frá 1995. Safnið hefur unnið eftir fyrirfram dreginni og samþykkttri safnstefnu í nær tvo áratugi og hafa þær oftast en ekki gengið eftir.

Miklar breytingar hafa orðið á högum byggðasafna frá því þau voru sett á fót á 20. öld. Þau eru ekki lengur varðveislustofnanir sem sýna hvað til er af safngripum og segja sögu þeirra því þau eru mörg hver orðin virkir þátttakendur í samfélagsþjónustu og ímyndarsköpun byggðarlaganna sem að þeim standa. Starfsemi byggðasafna er helguð afmörkuðum landssvæðum, byggðum, fremur en ákveðum munaflokkum (söfnunarflokkum). Starfsemi Byggðasafns Skagfirðinga beinist fyrst og fremst að þekkingarsköpun og fræðslu eins og segir í 4. grein endurnýjaðrar stofnskrár safnsins frá 2013 leggjum við áherslu „á rannsóknir og miðlun upplýsinga um áþreifanlegar og óáþreifanlegar heimildir um menningararf héraðsins“².

Glaumbæ í sept. 2014,

¹ Elsta stofnskrá safnsins gildi frá stofnun 1948 til 1989. Á því tímabili stýrði byggðasafnsnefnd safninu fyrir hönd sýslunefndar. Héraðsnefnd tók við rekstri safnsins 1989 og þá var stofnskráin endurnýjuð í samræmi við það. Byggðasafnsnefnd annaðist áfram málefni safnsins. Við sameiningu allra skagfirsku sveitarfélaganna, nema Akrahrepps, árið 1998 breyttist eignarformið. Nýtt sameinað Sveitarfélag Skagafjörður og Akrahreppur urðu eigendur safnsins. Stofnskráin var endurnýjuð í þriðja sinn árið 1999/2000. Árið 2011 var stofnskrá safnsins enn endurnýjuð þar sem nýjar áherslur höfðu verið lagðar í starfsemi safnsins og nýtt nefndarfyrikomulag var sett á laggirnar. Yngsta stofnskrá safnsins er frá 1. janúar 2013 og var hún endurnýjuð í samræmi við áherslur nýrra laga og tilmæla frá Safnaráði.

² Stofnskrá 2013. 4. grein.

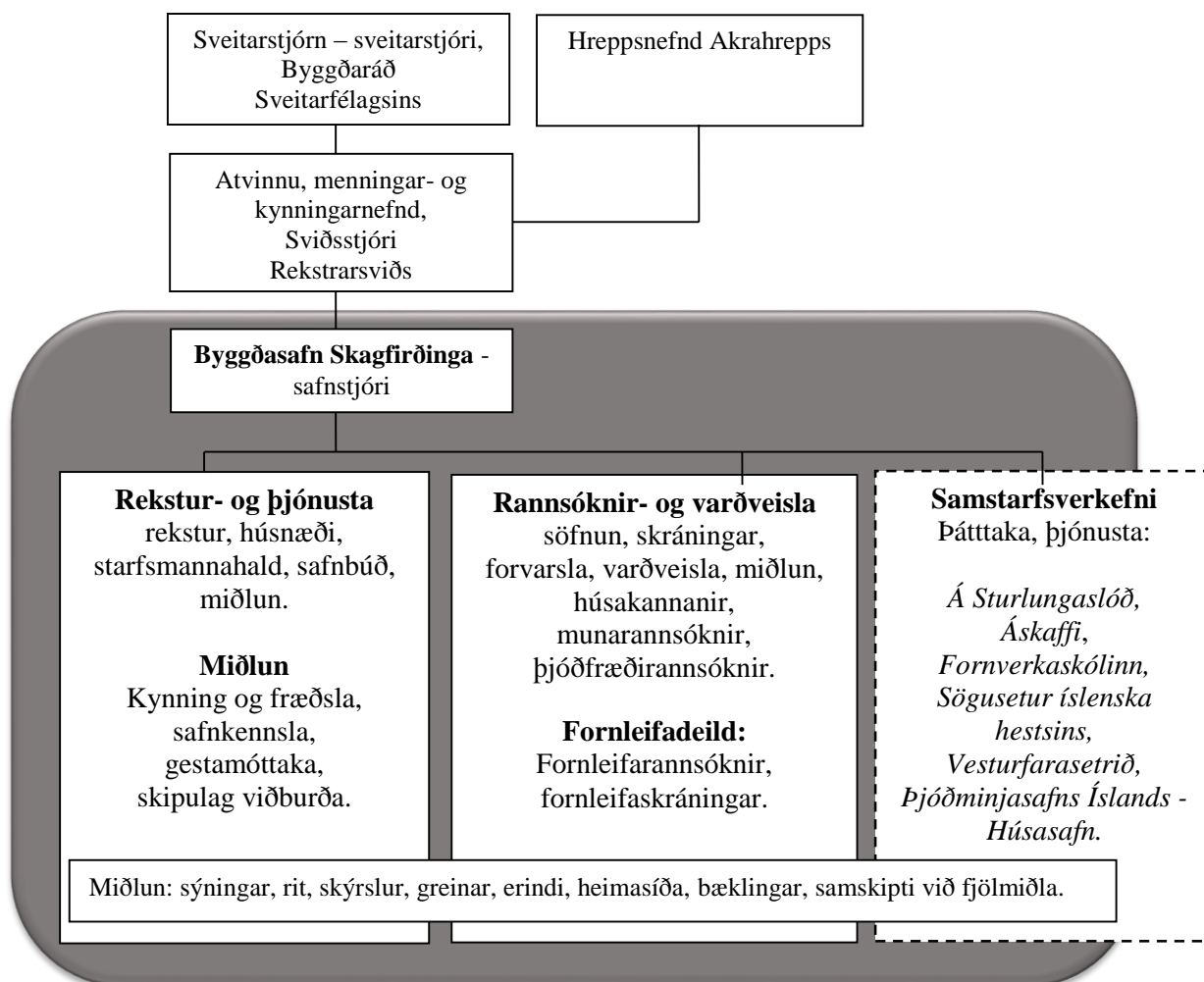
1 Safnstefna 2014-2018

Byggðasafn Skagfirðinga er rannsókn-, þekkingar- og þjónustustofnun sem safnar, varðveitir og rannsakar muni og minjar úr Skagafjarðarhéraði og miðlar til almennings. Starfssvæði þess er bundið við landfræðileg mörk Akrahrepps og Sveitarfélagsins Skagafjarðar.

1.1 Megin markmið

Megin markmið safnsins er að varðveita og bæta við þekkingu á muna- og minjaarfi Skagfirðinga, standa að þróunar- og rannsóknarverkefnum og fræðslu til allra aldurshópa. Forsenda öflugrar minjaverndar er upplýsingaöflun, rannsóknir og miðlun. Á næstu árum verða rannsóknir eflidar sem kostur er. Helstu munasöfnunarflokkar snúa að heimilishaldi, fjölskylduhögum, horfnum starfsháttum og hversdagslífi, s.s. landnytjum, samgöngum, búferlaflutningum, húbýlum, torfvinnu og -hleðslu, kirkjusögu miðalda, matargerð og þrifnaðarháttum í torfbæjunum.

1.2 Skipulag

1.3 Rekstur og starfsmenn

Safnið er ekki rekið í hagnaðarskyni og verður því að hafa öruggan fjárhagslegan grunn þannig að hægt sé að vinna samkvæmt settum markmiðum. Það getur tekið að sér rannsóknir og aðra þjónustu fyrir utanaðkomandi aðila gegn gjaldi. Útseld þjónusta og verkefni eru fjárhagslega afmörkuð frá öðrum rekstri og þess gætt að hún sé ekki niðurgreidd með öðrum tekjum, í samræmi við ákvæði samkeppnislaga.

Safnstjóri er í forsvari fyrir safnið. Hann annast daglegan rekstur þess og tekur þátt í allri starfsemi og ýmsum sértækum verkefnum eftir atvikum. Safnstjóri ræður starfsmenn og sér um að safnið sé starfhæft og húsnæðið safnhæft. Starfsmenn safnsins eru mismargir eftir árstímum og verkefnum. Starfssvið safnsins eru tvö: a) rekstur og þjónusta og b) rannsóknir og varðveisla.

Rekstur og þjónusta. Starfsmenn annast safnvörslu, kynningar, leiðbeiningar og markaðssetningu. Fræðslu- og þjónustufulltrúi, sem ráðinn verður til safnsins á tímabilinu, sér um að gæsla á sýningum safnsins sé mönnuð. Hann sér um fræðslu og móttöku gesta, markaðssetningu og kynningar og hefur samskipti við ferðamenn og fyrirtæki, skipulag gestamóttöku og viðburða. Starfsmenn rekstrar og þjónustu taka þátt í miðlun og sérverkefnum eftir atvikum.

Rannsóknir og varðveisla. Starfsmenn annast söfnun, munavarðveislu og rannsóknir, skráningar og forvörslu. Deildarstjóri fornleifadeildar ber ábyrgð á fornleifarannsóknnum og annarri starfsemi fornleifadeildar. Starfsmenn rannsókna og varðveislu taka þátt í sérverkefnum og miðlun eftir atvikum.

Safnstjóri og deildarstjórar/verkefnastjórar forgangsraða verkefnum og stýra vinnslu þeirra. Safnstjóri og verkefnastjórar mynda starfshópa sem vinna að úrlausnum hugmynda og styrkumsóknum, móta aðferðir við rannsóknir, varðveislu og úrvinnslu í samræmi við forgangsroðun verkefna. Starfsmönnum verður gert kleift að sækja námskeið og endurmenntun, einkum með tilliti til rannsókna, forvörslu og varðveislu.

Fræðilegur föstudagur er annar hver föstudagur frá október 2014 til maí 2018. Þá hafa starfsmenn safnsins frjálstræði um hvaða vinnutengda viðfangsefni þeir velja sér til rannsókna eða miðlunar, í samræmi við forgangsroðun verkefna.

Á árinu 2014 voru fimm starfsmenn við ýmis safnstörf og rannsóknir. Ellefu safnverðir unnu við móttöku gesta, staðarleiðsögn og safngæslu.

2 Starfsstöðvar

Safnið hefur fimm hús fyrir starfsemi sína. Þau eru gamli torfbærinn í Glaumbæ á Langholti³, Áshúsið, Gilsstofan og salernishús, sem þar eru og Minjahúsið á Sauðárkróki. Sjá nánar í *Fylgiskjali með safnstefnu 2014-2018, II Annáll húsnaðis- og skipulagsmála*.

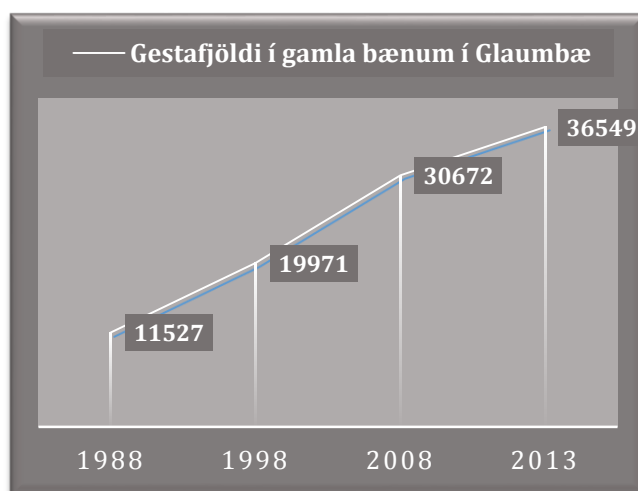
2.1 Í Minjahúsinu er megin geymsla safnsins. Þar eru skrifstofur þeirra starfsmanna sem fást við muna- og minjarannsóknir, skráningar og forvörslu. Í húsinu eru einnig fastasýningar þar sem sýnd eru fjögur 20. aldar verkstæði af Sauðárkróki og sérsýningar.

Aðgerðir í Minjahúsinu 2014-2018:

- ✓ Skrifstofur á efri hæð hússins verða færðar niður á neðri hæðina. Auk skrifstofu verður komið þar fyrir móttöku- og hreinsunaraðstöðu fyrir safngripi og gripi úr rannsóknum.
- ✓ Endurnýja þarf glugga og laga neyðarútganga.
- ✓ Setja þarf sjálfvirka hurðaropnara fyrir fatlaða á hurðir á neðri hæð hússins, laga þröskulda og ramp.
- ✓ Húsið þarf að klæða að utan eða múra það að nýju.

2.2 Safnsvæðið í Glaumbæ

Unnið verður á safnsvæðinu í samræmi við nýtt deiliskipulag sem gerir ráð fyrir að reisa þurfi einhver ný mannvirki á svæðinu. Mikilvægt er að halda umfangi þeirra í skefjum og fella þau sem best að umhverfinu og andblæ staðarins. Fornleifarannsóknir sem farið hafa fram í Glaumbæ á undanförunum áratug sýna einstakan minjastað þar sem segja má sögu fólks og bæjar allt frá landnámstíma fram á 20. öld. Upplagt væri að tengja núverandi safnsvæði við þær jarðlægu bæjarstæðisminjar sem liggja í túni austan gamla torfbæjarins.

Safnsvæðið í Glaumbæ er orðið fjölsóttur ferðamannastaður. Gestafjöldi hefur vaxið ár frá ári eins og grafið sýnir. Sé horft til ársins 2018 má gera ráð fyrir um 40 þús. gestum þar. Leita verður leiða til að dreifa fólki sem mest og best um svæðið. Aðkomuleið að safninu, akstursleiðir hópferða- og einkabíla svo og bílastæði, sem og safnsvæðið allt, þarf að rúma vaxandi gestafjölda.

³ Byggðasafn Skagfirðinga hefur verið með sýningu í gamla torfbænum í Glaumbæ frá 1952. Bærinn er í Húsasafni Þjóðminjasafns Íslands. Kirkjuráð hefur forræði fyrir jörðinni sem er eign þjóðkirkjunnar.

Megin áherslur til 2018:

- ✓ Jarðlægar fornminjar í Glaumbæ verði gerðar aðgengilegar.
- ✓ Endurnýja þarf ofanburð á göngustígum og leggja nýja stíga, ganga frá köntum og fegra svæðið.
- ✓ Helluleggja þarf framan við salernishúsið við bílastæðin.
- ✓ Endurnýja þarf elstu kaldvatnslagnir á safnsvæðinu.
- ✓ Nauðsynlegt er að safnið fái aðstöðuhús á safnsvæðið þar sem hægt er að:
 - 1) taka á móti stórum hópum safngesta,
 - 2) koma fyrir snyrtiaðstöðu og leysa salernishúsið frá 2010 af hólmi,
 - 3) setja upp sýningu um sögu staðarins og tengja við aðra sögustaði í héraði,
 - 4) hýsa kaffistofuna Áskaffi,
 - 5) hýsa minjagripaverslun,
 - 6) hýsa aðstöðu starfsmanna í húsvörslu og gestamóttöku,
 - 7) hafa verkfæra, efnis- og áhaldageymslu.

2.3 Í Gilsstofunni, sem er 19. aldar portbyggt timburhús með lofti eru skrifstofur, aðstaða fyrir safn- og staðarverði á safnsvæðinu í Glaumbæ, safnbúð og geymsla.

Aðgerðir í Gilsstofa:

- ✓ Húsið þarf að mála að utan og gera við stíga og handrið.
- ✓ Endurnýja þarf öryggiskerfisnema.
- ✓ Endurnýja þarf vökvunarkerfi á þaki hússins og þaktorf.

2.4 Áshúsið er 19. aldar timburhús á steinhlöðnum kjallara, með tvílofta risi. Sýning er á loftinu, veitingastofan Áskaffi á aðalhæðinni og geymsla í kjallara. Gólf hússins eru komin að þolmörkum gagnvart umgengni og nauðsynlegt að huga að verndun þeirra.

Aðgerðir í Áshúsi:

- ✓ Setja þarf sólvarnarfilmu í glugga á öllum herbergjum á austanverðu húsinu.
- ✓ Húsið þarf að mála að utan.
- ✓ Endurnýja þarf öryggiskerfisnema.

2.5 Gamli torfbærinn í Glaumbæ

Gamli torfbærinn með þeim gripum sem þar eru til sýnis er og verður kjarninn í sýningum Byggðasafns Skagfirðinga á safnsvæðinu í Glaumbæ, með samþykki Þjóðminjasafns Íslands.

- ✓ Setja þarf dælu á vökvunarkerfið í gamla bænum.
- ✓ Helluleggja þarf skemmugólf og á bæjarhlaði, þar sem það má.

2.6 Aðrar starfsstöðvar og tengingar

- a) Safngripir eru hýstir víðar því margir eru í millisafnaláni í sýningum hjá Sögusetri íslenska hestsins á Hólum í Hjaltadal og í Vesturfarasetrinu á Hofsósi.
- b) Nokkrir safngripir eru geymdir í vélaskemmu á Lindarbæ í Sæmundarhlíð.

- c) Safnið hefur 20. aldar torfhúsin á *Tyrfingsstöðum* á Kjálka sem vettvang fyrir námskeið í torf- og grjóthleðslu, húsgrindagerð, trésmíði og viðhaldi torfbæja, sem nýtt er fyrir námskeið Fornverkaskólans.

Sjá kafla 6, Samstarf í Fylgiskjali með safnstefnu 2014-2018, I Sögulegt yfirlit).

3 Helstu muna- og heimildasöfnunarflokkar

Munir sem berast safninu og eru samþykktir sem safngripir eru metnir, hreinsaðir og skráðir í aðfangabækur eða á biðlista. Þeir fá raðnúmer og hlaupandi númer innan hvers árs og eru merktir einkennisstöfunum BSK. Munir sem skráðir eru í aðfangabækur eru jafnframt skráðir í Sarp, sem er miðlægur gagnagrunnur minjasafna og fleiri stofnana í landinu og er vistaður á veraldarvefnum, þar sem hann hefur verið opnaður almenningi.

Upplýsingar um safngripi eru skráðir samhliða söfnun. Við söfnun er tekið mið af:

- 1) heimildagildi.
- 2) möguleikum til varðveislu, miðlunar og rannsókna.
- 3) notkun ljósmynda og myndbanda til upplýsinga og miðlunar.

Samráð verður haft við Þjóðminjasafn Íslands um muni sem hafa mikinn varðveislukostnað í för með sér eða ef óvíst er um hvar safngripur er best varðveittur.

3.1 Atvinnuhættir

- **Landbúnaður.** Safnað er munum sem varpa ljósi á búskaparhætti, með áherslu á notkun **hestsins**.
Landbúnaðarvélum er ekki safnað nema í einstaka undantekningartilfellum.
- **Sjávar- og vatnanytjar.** Einstaka gripir sem tengjast hlunnindum eru teknir í safnið, s.s. veiðarfæri úr **ám** og **vötnum**, við **dýra-** og **fuglaveiði**, s.s. **flekaveiði** við Drangey.
Hvorki er safnað bátum né veiðarfærum sem tengjast sjávarútvegi. Þjóðist safninu sjósóknarminjar er bent á Síldarminjasafnið á Siglufirði eða önnur sjóminjasöfn.
- **Verslun og viðskipti.** Munir sem varpa ljósi á verslunarhætti smáverzlana eru gildir. *Öðrum verslunarminjum er vísað til nálæggra verslunarminjasafna eða til sérsýninga í samvinnu við aðra.*
- **Iðnaður.** Safnað er munum af 20. aldar verkstæðum sem sýna þróunina á 20. öld og brúa bilið milli eldsmiðja og verksmiðja, frá heimilisiðnaði til fjöldaframleiðslu. *Engu er safnað sem flokkast undir verksmiðjuvinnu eða fjöldaframleiðslu. Þannig munum verður beint til Síldarminjasafnsins á Siglufirði og Iðnaðarminjasafnsins á Akureyri.*
- **„Heimilisiðnaður“.** Einkum er safnað munum sem tengjast **tóvinnu, útskurði**, einnig verkfæri **gull-, silfur- og járnsmiða**.
- **Torf og notkun þess.** Safnið stendur að heimildaöflun um torfbyggingar á starfssvæði sínu, efni og tækni og miðla til almennings.

3.2 Heimilishættir, hífýli

Lögð er áhersla á að safna munum og öðrum heimildum um **aðbúnað í torfbæjum**, **hreinlæti** og **persónulega hagi**, einkum sem tengjast breytingatímum undir lok 20. aldar þegar heimilisbragur umblytist á skömmum tíma.

- **Textíll.** Safnað er munum sem tengjast sérstökum viðfangsefnum og tísku og dæmum um klæðaburð við hin ýmsu tækifæri, þó ekki í stórum stíl.
- **Ljós.** Safnað er **ljósfærum** og **hitunartækjum**.
- **Húsgögn.** Lögð er áhersla á **innanstokksmuni** úr torfbæjum og 20. aldar húsbúnað.
- **Fjölskylduhættir.** Safnað er leikföngum og öðrum heimildum um fjölskylduhætti á seinni hluta 20. aldar. Áhersla er þó frekar á söfnun munnlegra heimilda og ljósmynda fremur en muna í þessum flokki.
- Safnað er munum sem tengjast **farskólum** og **kvennaskólahaldi** á Löngumýri.

3.3 Samgöngur

Safnað er munum sem tengjast ferðalögum og búferlaflutningum á milli byggða/landa, fótgangandi og á hestum.

Engin áform eru um að safna bílum, flugvélum, skipum eða póst- og símaminjum.

3.4 Stjórnsýsla

Órfáir munir eru til af stjórnsýslusviði, svo sem innsigli.

Þeim er ekki safnað markvisst en tekið er við munum af því tagi.

3.5 Fornleifar

Jarðfundnir gripir 100 ára og eldri eru ekki vistaðir á safninu nema með samþykki Þjóðminjasafns Íslands.

3.6 Ljós- og prentmyndir

Safnið á safn mannamynda, eftirtökur, til sýningahalds. Ljósmyndir sem safnast tengjast uppsetningu sýninga og rannsóknum.

Ljósmyndir sem berast safninu eru afhentar Héraðsskjalasafni Skagfirðinga til varðveislu.

3.7 Myndlist

Einungis er tekið við mynd- eða listaverkum sem tengjast húsbúnaði eða öðru sem telst sérlega áhugavert til sýningahalds.

Listaverkum er beint til Listasafns Skagfirðinga.

3.8 Flokkar utan söfnunarstefnu safnsins

Ekki er tekið við munum sem tengjast heilsugæslu eða náttúru og ekki er tekið við skjölum og handritum nema í algjörum undantekningartilfellum.

Verði safninu boðið þesskonar efni er bent á: Þjóðminjasafn Íslands, Náttúruminjasafn Íslands, Héraðsskjalasafn Skagfirðinga, eða önnur söfn.

3.9 Aðferðir til söfnunar

Safnið tekur á móti munum sem bjóðast samkvæmt framsettri safnstefnu. Samkvæmt samningi við Vesturfarasetrið á Hofsósi árið 1996 og við Sögusetur íslenska hestsins

árið 2007 tekur Byggðasafnið muni sem Setrunum berast til skráningar og varðveislu, svo framarlega sem þeir samræmast stefnu safnsins um söfnun muna sem tengjast búferlaflutningum og notkun hestsins.

3.10 Móttaka muna/heimilda

Við móttöku safngrips er gefin kvittun undirrituð af þeim starfsmanni safnsins sem tekur á móti gripnum. Móttökukvittun er send gefanda/afhendanda í síðasta lagi um leið og gripurinn er skráður sem safngripur.

Þegar tekið er við grip er hann hreinsaður, skráður og búið um hann til geymslu eða sýningar. Starfsmenn ráðfæra sig við forverði Þjóðminjasafns Íslands ef vafaatriði koma upp um forvörslu eða lagfæringu á safngrip. Ef safnið getur ekki varðveitt grip í þeim húsakynnum sem það hefur yfir að ráða, skal afþakka hann, benda á annað safn eða koma honum fyrir á öruggum stað með sérstökum skriflegum samningi, þangað til safnið getur tekið hann í sína vörslu.

3.12 Grisjun

Safngripum er ekki fargað nema vegna skemmda, ef gripur reynist falsaður, ef hann samrýmist ekki söfnunarstefnu eða telst ekki varðveisluverður. Leitað er ráða fagfólks áður en ákvörðun um förgun er tekin. Séu munir sem safninu eru boðnir „ættaðir“ úr öðrum byggðum er viðkomandi byggðasafni boðinn gripurinn.

3.13 Millisafnalán

Safnið lánar muni til sýninga og rannsókna til annarra safna og setra samkvæmt samningi þar sem fram koma ákvæði um lánstíma og hvernig meðhöndla eigi munina. Hámarks lánstími er 10 ár en hægt er að framlengja hann sé öryggi muna og aðbúnaður fullnægjandi.

3.14 Fyrirbyggjandi forvarsla

Á tímabilinu 2014-2018 verða geymslur safnsins endurskipulagðar og gengið frá þeim með tilliti til fyrirbyggjandi forvörslu, s.s. hita-, birtu- og rakastigs. Í geymslum eru safnmunir geymdir á stál- og tréhillum.

- ✓ Fylgst er með ljósmagni, raka- og hitastigi og brugðist við ef þarf.
- ✓ Gæsla er á öllum sýningum.
- ✓ Fari safngripir ekki í hillur i geymslum eru þeir settir á bretti.
- ✓ Smærri safngripum er pakkað í silkipappír og komið fyrir í merktum pappakössum eða öðrum hirslum í geymslum.
- ✓ Gengið er frá safngripum í sýningum eins tryggilega og kostur er.
- ✓ Vatnsúðunarkerfi er í aðalgeymslu safnsins í Minjahúsinu.
- ✓ Sé safngripur í láni (eins og í sýningum Vesturfaraseturs og Sögusetri íslenska hestsins) fylgja honum ákvæði um aðstæður, eftirlit og skilátíma.
- ✓ Gætt er hreinlætis í geymslum og sýningarsölum eins og kostur er.

Viðbrögð við vá:

Samstarf og samráð skal haft við slökkvilið og aðra björgunaraðila um björgunaraðgerðir safngripa. Starfsmenn kynna sér feril viðbragða skv. framsettri áætlun.

Sjá *Fylgiskjal með safnstefnu 2014-2018, IV Fyrirbyggjandi forvarsla.*

4 Rannsóknir

Rannsóknir skapa nýja þekkingu og eru forsendur fræðslu og miðlunar. Safnið stundar þverfaglegar rannsóknir á menningararfi Skagafirðinga í þeim tilgangi að byggja upp héraðsbundna þekkingu, efla áhuga og vitund um sögu- og umhverfi og fjölga möguleikum til að nýta menningarminjar, t.d. í ferðaþjónustu. Einnig er áhersla lögð á samstarf um rannsóknir við ýmsa aðila, bæði innan héraðs og utan. Niðurstöðum rannsókna er miðlað í formi sýninga, rita, skýrsla, greina og öðru formi miðlunar.

Helstu rannsóknarflokkar:

- Rannsóknir á safngripum og þjóðháttum þeim tengdum. Rannsóknir safngripa beinast sérstaklega að safngripum tengdum húsbúnaði, þrifum, torfbyggingum og búnaði manna og hesta til ferðalaga.
- Fornleifarannsóknir: Áhersla verður lögð á áframhaldandi rannsóknir elstu kirkna og grafreita sem og byggðasögurannsóknir og skráningu fornleifa í héraðinu.

Rannsóknir eru forsenda gagnvirkra vinnubragða við söfnun, miðlun og nýsköpun þekkingar.

5 Miðlun

Safnið leggur áherslu á að niðurstöðum rannsókna og heimildaöflunar auk upplýsinga um daglegan rekstur og viðburði sé miðlað áfram. Miðlun er í formi sýninga og útgáfu hverskyns, með fyrirlestrum og námskeiðum. Safnið heldur úti virkri heimasíðu auk Facebook síðu þar sem nálgast má upplýsingar og útgefið efni.

5.1 Sýningar

Safnið setur upp sýningar þar sem þær geta skipt máli á starfssvæðinu og vinnur þær með þeim aðilum sem þess óska, eins og tími, safnstefna og lagalegir fyrirvarar leyfa. Sýningar safnsins rekast ekki á starfsemi næstu safna eða setra nema um samstarf sé að ræða.

- 1) Sýningum skal setja markmið og tryggja fjármögnun þeirra áður en verkið hefst.
- 2) Taka skal mið af faglegri þekkingu starfsmanna til efnis og vinnslu sýninganna.
- 3) Söfnun og rannsóknum er oft fléttað saman og niðurstöður kynntar í sýningum.

Fastasýningar. Safnið verður með sýningar í Minjahúsinu á Sauðárkróki, í gamla bænum í Glaumbæ og í Áshúsinu. Fastasýningar safnsins eru:

- Sýningin í gamla bænum í Glaumbæ, *Mannlíf í torfbæjum*, þar sem fjallað er um aðbúnað og umhverfi fólks í torfbæjunum⁴.

⁴ Sýningin hefur staðið að mestu óbreytt, en með nokkrum uppfærslum, frá 1952.

- Sýningin *Gömlu verkstæðin*, í Minjahúsinu, sem samanstendur af heilum járn-, tré- og úrsmíðaverkstæðum og samsettu söðlasmíðaverkstæði. Verkstæðin sýna búnað og aðstöðu iðnaðarmanna á mótum gamla og nýja tímans⁵.

Sérsýningar

- Á lofti Áshússins er boðið upp á sýningar um *húsbúnað, þjóðbúninga, kaffi og nytjalist*.
- Í Glaumbæ er boðið upp á *sýningu handbragða* á íslenska safnadeginum⁶.
- Í Glaumbæ verður boðið upp á *rökkurgöngur* í gamla bæinn, á aðventunni.
- *Rökkurgangan* felst í sögustund í baðstofunni þar sem fjallað er um gamla jólasíði⁷.
- Í Minjahúsinu á Sauðárkróki er sýningin *Hitt og þetta úr geymslunni*.
- Í Vesturfarasetrinu á Hofsósi er boðið upp á sérsýninguna *Annað land – Annað líf*, um Vesturheimsferðir 1870-1914. Umfjöllunarefnið er búferlaflutningar fólks milli heimsálfa og var opnuð árið 1996.

Sjá skrá yfir eldri sérsýningar í *Fylgiskjal með safnstefnu 2014-2018, III Miðlun*.

5.2 Fræðsla

Í sýningum safnsins er lögð áhersla á að fræða fólk um menningu og mannlíf fyrr og nú. Sýningargestir eiga að geta skyggst inn í skagfirska sögu, lagt mat á fortíð og samtíð og víkkað sjóndeildarhringinn. Starfsfólk safnsins tekur á móti skólahópum af öllum skólastigum allt skólaárið. Verkefni eru unnin út frá þörfum hvers hóps, ef óskað er eftir því.

5.3 Útgáfa

Áfram verða gefin út smárit sem nýtast bæði sem fræðslukver og handbækur fyrir almenning jafnt sem ferðalanga. Þau eru aðgengileg í gagnabanka á heimasíðu safnsins og í prentuðu formi.

Í ritröð Byggðasafns Skagfirðinga verða gefin út rit um þrifnaðarhætti í torfbæjum, um greftrunarsíði miðalda og torfbyggingar.

Skýrslur með niðurstöðum rannsókna koma út í rannsóknarskýrsluritröð safnsins.

Sjá lista yfir útgefið efni í *Skrá I – Skrá yfir útgefið efni*. Heimasíða safnsins er á: www.skagafjordur.is/byggdasafn og á www.glaumbaer.is

6 Samstarf

Áhersla verður áfram lögð á samstarf um söfnun heimilda, varðveislu, sýningar og rannsóknir við aðrar stofnanir, félög og einstaklinga. Stærstu samstarfsverkefni nú eru:

⁵ Sú sýning var opnuð á hálfri aldar sýningahaldsafmæli safnsins, í sæluviku árið 2002.

⁶ Handbragðasýningar hafa verið á safnadaginn í júlí öll sumur frá 1994. Á tímabilinu verður sú handbragðasýning færð yfir á alþjóðlega safnadaginn.

⁷ Rökkurgöngur hafa verið farnar allar aðventur frá 1995.

- Safnið er í samstarfi með starfsmönnum **Byggðasögu Skagafjarðar** um byggðarannsóknir í Skagafirði og heldur því samstarfi uns ritun byggðasögu er lokið.
- Safnið er í samstarfi við teymi bandarískra sérfræðinga í fornleifa- og jarðeðlisfræði (**SASS**) um rannsóknir í Skagafirði. Samstarfið mun miða að því að rannsaka tengsl byggðaþróunar og kirkjusögu með jarðsjármælingum og fornleifauppgreftri.
- **Veitingastofan Áskaffi**, sem er í Áshúsinu við Glaumbæ, er rekin með áherslum sem safnið setti 1995 og kemur til móts við viðleitni þess í að gera upplifun safngesta eftirminnilegri en ella. Veitingaaðstaðan, sem er á miðhæð hússins, er leigð einkaaðila. Safnið sér um innréttingar kaffistofunnar og hefur áhrif á hvað er fram borið. Áhersla er lögð á að kynna fyrir fólki veitingar eins og tíðkuðust á skagfirskum heimilum á fyrri hluta 20. aldar og lögð áhersla á upplifun um leið og fræðslu. Endurskoða þarf leigusamning við Áskaffi.
- **Fornverkaskólinn**. Byggðasafnið leggur Fornverkaskólaverkefninu til vettvang og efni fyrir námskeið í gömlu byggingarhandverki á Tyrfingsstöðum á Kjálka samkvæmt samkomulagi við eigendur. Safnið skráir heimildir um handverksaðferðir og viðfangsefni á námskeiðum Fornverkaskólans og varðveitir þær upplýsingar. Verkefnisstjóri Fornverkaskólans er starfsmaður Byggðasafnsins.
- Safnið hefur verið í samstarfi við **Sögusetur íslenska hestsins** með efni til sýninga og fræðslu um sögu og þýðingu hestsins í fortíð og nútíð. Samstarfið verður endurskoðað.
- Samstarf safnsins við **Vesturfarasetrið** á Hofsósi, sem hefur staðið frá 1996, verður endurskoðað.

Safnið setti upp sýningu fyrir Hofshrepp í Pakkhúsinu á Hofsósi árið 1993. Sú sýning markaði upphaf ferðaþjónustu á Hofsósi. Safnið hefur síðan þá tekið beinan þátt í að efla menningarferðaþjónustu á starfssvæðinu.